ELM.

YUBİLEY

Şərəfli ömür

Dili canından çox sevən, yorulmadan onun problemlərindən yazan filologiya ilə bağlı zəngin tədqiqatları, araşdırmaları ilə dilimizin sehirli dünyasını yaşadanlardan biridir. filologiya elmləri doktoru, professor Sayalı Sadıqovadır. Dilimizin sehirli dünyasına baş vurmaq, xalqımızın söz sərvətinin incəliklərini duyaraq qələmə almaq hər kəsə nəsib olmur. Bunu duyanlar əbədi yaşarıq qazanır. Dilimizin qorunması və inkişafı sahəsində mühüm xidmətləri olan alimin yaradıcılığı ana dilimizin zənginliyinə həsr olunmuşdur. Onun yaradıcılığında xalqımızın mənəvi varlığı olan ana dili və Azərbaycan dilçiliyinin ən aktual problemləri tədqiq olunur və bu tədqiqatlar ona böyük elmi səviyyəsi ilə seçilir.

Böyük yaşa, olan yüksək intellekt səviyyəsi ilə seçilən görkəmli alim, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti yanında Terminologiya Komissiyasının sədr müavini, professor Sayalı Sadıqova 1960-cı il iyunun 22-də Qərbi Azərbaycanın Göyçə mahalında anadan olmuşdur. 1977-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (API) Filologiya fakültəsinə daxil olmuş, təhsil aldığı illərdə universitetin Həmkarlar təşkilatının sədri vəzifəsini icra etmişdir. Onun ikinci kursda ilk məqaləsi nəşr olunmuşdur.

1981-ci ilə həmin fakültəni fərqlənmə diplomu ilə bitirən S.Sadıqova 1981-1984-cü illərdə "Azərbaycan dili" ixtisası üzrə AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Terminologiya şöbəsinin aspirantı olmuşdur. 1984-cü ilə AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda kiçik elmi işçi vəzifəsinə işə başlayan alim 1986-cı ilə "Azərbaycan ədəbi dilində termin-söz birləşmələri" mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə etmişdir. Sonraki illərdə də dilçiliyin müxtəlif sahələri, xüsusilə terminologiya, leksikologiya, dil tarixi, dil nəzəriyyəsi və dil əlaqələri ilə bağlı araşdırmalarını davam etdirmiş, sanballı məruzələrlə müxtəlif elmi konfranslarda çıxış etmişdir. Alimin terminologiya və onun müxtəlif nəzəri problemlərinə həsr edilən məqalələri elmi jurnallarda və toplularda dərc olunmuşdur.

S.Sadıqova bu sahədəki fəaliyyətini davam etdirmək məqsədi ilə 1994-1997-ci illərdə Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun doktorluq dissertasiyası üzrə doktoranturaya qəbul olmuşdur. 1999-cu ildə o, "Azərbaycan dilində fizika-riyaziyyat terminologiyasının formalaşması və inkişafı" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını uğurla müdafiə etmişdir. Alim tərəfindən fizika-riyaziyyat terminlərinin inkişaf tarixi, yaranma mənbələri, üsulları, beynəlxalq terminlər, onların terminoloji lüğətlərdə verilməsi qaydaları tədqiq edilmişdir. Həmin sahə ilə bağlı izahlı fizika-riyaziyyat terminləri lüğəti" nəşr olunmuşdur.

O, 2000-ci ildən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda Terminologiya şöbəsinin müdiridir. 2001-ci ildən AMEA Rəyasət Heyəti yanında Terminologiya Komissiyasının, 2012-ci ildən İsə Nazirlər Kabineti yanında Terminologiya Komissiyasının sədr müavini və məsul katibidir. Bu illər ərzində alim tərəfindən Azərbaycan dilinin sabit terminologiyasının yaradılması qaydaya salınmış, elmin texnikanın, iqtisadiyyat və mədəniyyətin ayrı-ayrı sahələri ilə bağlı konkret elmi prinsiplər müəyyənləşdirilmiş, terminoloji lüğətlərin tərtibi metodikası işlənilmişdir. Bu prinsiplər həyata keçirilərək, Terminologiya Komissiyasının qərarı ilə 140-a qədər terminoloji lüğət nəşr olunmuşdur.

Professor S.Sadıqova 2002-ci ildən AMEA RH yanında Terminologiya Komissiyasının xətti ilə nəşr olunan "Terminologiya məsələləri" toplusunun redaktorudur. Onun tədqiqatları ümumi dilçilik, terminologiya, ədəbi dil tarixi, tətbiqi dilçilik, onomastika və s. sahələrinə bağlıdır. Hənbarlik etdiyi Terminologiya şöbəsi isə elmi-texniki terminologiyanın linqvistik məsələlərinin araşdırılmasında, ikidilli və çoxdilli (izahlı) terminoloji lüğətlərin tərtibində məhsuldar fəaliyyət göstərir. Bundan əlavə, S.Sadıqova terminologiya sahəsində respublika səviyyəli bir çox elmi konfransların təşəbbüscüsü və təşkilatçısıdır.

Dilçiliyin müxtəlif sahələri ilə bağlı elmi tədqiqatlarını davam etdirən S.Sadıqova respublikamızda, eləcə də Türkiyə (İstanbul), Qazaxıstan (Nur-Sultan) və İranda keçirilmiş kontrans və simpoziumlarda maraqlı məruzələrlə çıxış etmişdir. O, 2012-si ilde Türkiyədə keçirilən Dil Qurultayında müzakirə olunan "Azərbaycan dilçiliyinin nəzəri problemləri" mövzusunda çıxış etmişdir. Uzun müddət Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının Ekspert Şurasının üzvü olmuş, hazırda Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası nəzdində Dilçilik üzrə Müdafiə Şurasının sədr müavini və Dilçilik İnstitutunda Elmi seminarın sədridir. Alim yüksəkixtisaslı kadrların yetişdirilməsində də uğurlu fəaliyyət göstərmişdir. Onun rəhbərliyi ilə dilçiliyin müxtəlif problemləri ilə bağlı filologiya üzrə 14 fəlsəfə doktoru, o cümlədən 2 elmlər doktoru hazırlanmışdır. S.Sadıqovaya 2008-ci ildə Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən "professor" elmi adı verilmişdir.

Onun terminologiya sahəsindəki elmi tədqiqatları respublikamızın hüdudlarından kənarda da nüfuz qazanmışdır. Alim Terminologiya Komissiyasının xətti ilə, Azərbaycan dilinin təkcə respublikada deyil, onun hüdudlarından kənarda da qorunması istiqamətində mühüm işlər görür.

Prof. S.Sadıqova Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının dəvəti ilə İstanbul şəhərində 16 noyabr 2012-ci il tarixində keçirilmiş ilk iclasda iştirak etmiş, Türk dillərinin vahid terminologiyasının yaradılması sahəsində Ekspertlər Komitəsinin və Ortak Terminoloji Qurumun üzvü seçilmişdir. Türk dillərinin ortaq əlifbasının qəbul edilməsi və prinsiplərinin hazırlanmasında iştirak etmişdir. O, 5 sentyabr 2013-cü ildə Türki kenesi Terminologiya Komitəsinin təşkilatçılığı ilə Qazaxıstanda yaranan Türki Akademiyasında "Türk dillərinin terminologiya məsələləri - termin yaradıcılığı prosesi" ilə bağlı toplantıda iştirak etmişdir. Toplantıda Türkdilli respublikalarda terminologiyanın müasir vəziyyəti, inkişaf istiqamətləri müzakirə olunmuşdur. Türk dillərinin ortaq terminologiyasının yaradılmasının əsas problem kimi geniş şəkildə müzakirə olunmuş təşkilat Komitəsində iştirak etmiş və Türki kenesi Terminologiya Komitəsinin üzvü seçilmişdir. O, 2017-ci ildən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə yaradılan Dil Komissiyasının üzvüdür.

Alimin dilçiliyin mühüm problemləri ilə - terminologiya, leksikologiya, dil tarixi, onomastikaya aid əsərləri, dövlət dilinə aid mətbuat səhifələrində dərc olunan məqalələri, çıxışları respublikamızın elmi ictimaiyyəti tərəfindən maraqla qarşılanır.

Azərbaycan dilçiliyi elminin inkişafındakı xidmətlərinə görə professor S.Sadıqova 12 dekabr 2005-ci ildə AMEA-nın 60 illiyi və 29 oktyabr 2010-cu ildə anadan olmasının 50 illiyi ilə əlaqədar Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Fəxri fərmanları ilə təltif edilmişdir. Həmçinin elmi və təşkilati fəaliyyətinə görə, 2015-ci ilde Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin Sərəncamı ilə "Tərəqqi" medalına layiq görülmüşdür. O, 2017-ci ilde Dilçilik İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə "İlin alimi", Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondu tərəfindən Azərbaycan dilinin qorunmasının təmin edilməsində ki fəaliyyətinə, Vətənə və xalqa layiqli xidmətlərinə görə "İlin nüfuzlu ziyalısı" ali mükafatına, 2018-ci ilde yaradıcılıq fəaliyyətinə görə "Qızıl qələm" media mükafatına layiq görülmüşdür.

S.Sadıqova dilçiliyin müxtəlif sahələrinə həsr edilmiş çoxsaylı yaradıcılığı ilə Azərbaycan dilinin qorunması və inkişafında mühüm xidmətləri olan ziyalılarımızdandır.

Məhərrəm HÜSEYNOV,
filologiya elmləri doktoru,
professor